

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

В. В. НЕСТЕФОРЕНКО

(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. *Мета статті полягає у виявленні резервів росту інноваційної активності працівників. Стаття присвячена дослідженню впливу інноваційної активності працівників на підвищення продуктивності праці. Методика дослідження. Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. Результати. Проаналізовано наукові підходи до визначення категорій «інновації», «інноваційна праця», «інноваційна активність персоналу» та запропоновано їх удосконалене визначення. Запропоновані заходи з активізації інноваційної активності працівників як чинника підвищення продуктивності праці. Практична значущість результатів дослідження. У статті обґрунтовано, що впровадження запропонованих заходів підвищення інноваційної активності працівників сприятиме підвищенню продуктивності праці. Основні наукові положення статті можна використовувати у практиці сучасних підприємств.*

Ключові слова: *активність персоналу, інновації, інноваційна праця, інноваційна активність працівників, продуктивність праці.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Розвиток економіки України, в умовах глобалізації, сприяє необхідності вибору інтенсивного шляху за рахунок упровадження інновацій. Виникає об'єктивна необхідність активізації інноваційної праці працівників, що в перспективі сприятиме підвищенню продуктивності праці та розвитку інноваційної діяльності підприємств у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань щодо активізації інноваційної активності працівників приділяли значну увагу такі науковці, як О. І. Амош, Д. П. Богиня, С. Ю. Бунтовський, О. А. Грішнова, П. Друкер, Л. Д. Збаржевецька, Р. Інглегарт, В. Л. Іноземцев, А. В. Карпенко, А. М. Колот, Л. А. Коваль, А. М. Колот, Е. М. Лібанова, Л. С. Лісогор, С. Д. Лучик, Н. Д. Лук'янченко, Д. Мак-Клеланд, А. Г. Максименко, І. Л. Петрова, М. В. Семикіна, О. Е. Сенічкіна, Г. Е. Слезингер, Б. М. Генкін, Р. Френклін, В. В. Хомік та ін. Саме їх розробки часто зорієнтовані на

врахування передового досвіду активізації інноваційної діяльності працівників. Не дивлячись на численні дослідження науковців, недостатньо висвітлені питання впливу інноваційної активності працівників на підвищення продуктивності праці, що призводить до загострення кризових явищ в економіці.

Формування цілей статті (постановка завдання). Інноваційна активність працівників сприяє здійсненню ініціативних перетворень на підприємствах, є основою їх активізації та чинником підвищення продуктивності праці.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інновація – це винятково важлива для сьогодення економічна категорія. Уперше цей термін використав відомий австрійський економіст Й. А. Шумпетер у своїй роботі «Кон'юнктурні цикли» (1939) [16].

Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» під інновацією розуміються новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні

рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

В економічній літературі існує три підходи до дефініції поняття інновацій:

- інновації – це різні нововведення;
- інновації – процес отримання результату від нововведень;
- інновація – процес зміни станів об'єкта.

Так, на думку Д. М. Гвішіані та В. І. Громека, інновації – це процес доведення технічного винаходу до стадії практичного використання, коли він починає давати економічний ефект, з одного боку, а кінцевий результат цього процесу, тобто винахід, доведений до стадії комерційного використання продукту або товару, що

з'явився в результаті процесу нововведення в першому значенні цього поняття, з іншого боку [12].

Інновації – це процес отримання результату від нововведень, що використовується у практичній діяльності та дає змогу здобувати переваги над конкурентами.

В Україні є нагальна проблема впровадження інновацій в усіх галузях економіки, саме тому необхідно підвищувати інноваційну активність як підприємств у цілому так і працівників.

А. Г. Максименко систематизував уявлення про специфічні особливості інноваційної активності працівників, які доцільно враховувати в організації інноваційної діяльності підприємств та організацій (рис. 1).

Рис. 1. Специфічні особливості інноваційної активності працівників [10]

У табл. 1 подані підходи до визначення поняття «інноваційна праця», запропоновані провідними науковцями.

Інноваційна праця – це інтелектуальні та професійні властивості діяльності людей, які забезпечують отримання позитивного результату від нововведень.

На думку О. О. Герасименко, риси інноваційної праці на стадії використання інновацій знаходять своє відображення в такому:

- застосування складних засобів праці у трудовій діяльності;
- мультиопераційність трудових процесів, їх багатоаспектність, різноплановість на від-

міну від монодіяльності за технократичною системою;

- обізнаність працівників у специфіці технологічних процесів загалом, а не лише їх окремих етапів та операцій;
- підвищення частки контрольних операцій, які вимагають особливого зосередження уваги, підвищеного психологічного навантаження;
- необхідність самостійного прийняття рішень, що забезпечують створення якісного кінцевого продукту праці [3].

Л. С. Барютін зазначає, що активізація інноваційної праці є процесом стимулювання працівників, за допомогою якого можливо

Таблиця 1

Підходи провідних науковців до дефініції поняття «інноваційна праця»

Автори	Трактування
Д. П. Богиня [2]	Сутність інтелектуальних і професійних властивостей специфічного товару – робочої сили, які характеризують відмінності від інших якісних характеристик робочої сили залежно від певної сфери знань і трудової діяльності, кінцевим результатом якої є новий продукт, що матеріалізує ідеї інноваторів
А. М. Колот [7]	Трудова діяльність, для якої є характерною висока частка знаннєвої, інтелектуальної, творчої компоненти, і яка здатна задовольняти суспільні потреби з високим корисним ефектом
С. Ю. Бунтовський, Н. Д. Лук'яненко [8]	Трудова діяльність, для якої характерна висока частка знаннєвої, інтелектуальної, творчої компоненти, та яка здатна задовольнити суспільні потреби з більш корисним ефектом. На їх думку, це поняття «уособлює глибокі зміни в елементах процесу праці, у змісті праці, її насиченість новими компонентами й концентрацію цих компонентів»
В. Л. Іноземцев [4]	Унікальний невідтворюваний продукт, інтелект працівника, основний фактор виробництва
І. Л. Петрова [11, с. 42]	Праця, яка за своїм змістом є творчою, інтелектуальною діяльністю людини, включеної до інноваційного процесу, спрямованою на одержання якісно нового продукту й позитивного соціально-економічного ефекту від його впровадження
С. Д. Лучик [9]	Праця, яка передбачає постійний пошук нових рішень підходів, нового ставлення до наявних проблем. Результати інноваційної діяльності реалізуються безпосередньо у вигляді нових технологій і продуктів, інші набувають правової форми (права, патенти тощо)
Г. Є. Слезингер [15]	Частина трудової діяльності, у її складі за критерієм застосування творчих зусиль є такі види, як творча праця, інноваційно-управлінська праця та інноваційна виконавська праця
М. В. Семикіна [14]	Система взаємодоповнюючих і взаємообумовлених стимулів та мотиваційних важелів, які повинні впливати на працівника, спрямовуючи його на активізацію творчих здібностей, із метою створення нових продуктів, послуг, інших новинок та їхнього впровадження, використання та комерціалізації задля отримання ефекту
Л. А. Коваль [6]	Трудова діяльність творчого змісту, яка спрямовується на виконання результатів наукових досліджень і проведення розробок нових ідей для поширення та оновлення номенклатури, поліпшення якості продукції (товарів, послуг), удосконалення технології її виготовлення з наступним запровадженням у виробництво й ефективною реалізацією на внутрішньому та зовнішньому ринках

підвищити розумову активність, спонукати до пошуку нових рішень, створення нового продукту, виявлення творчих здібностей працівника. На думку автора, за допомогою стимулювання, активність працівника можна спрямувати на досягнення конкретного економічного результату, оскільки для підприємства важливим є не сама інноваційна праця, а її комерційний результат у вигляді приросту прибутку, зниження витрат, підвищення якості продукту [13].

Інноваційна активність – це творча й інтелектуальна активність висококваліфікованих найманих працівників, здатних до розробки нововведень і генерації нових ідей як передумови забезпечення високопродуктивної праці.

У теорії нині інноваційна активність персоналу розглядається за трьома підходами (рис. 2) [5].

З метою активізації інноваційної активності працівників, важливо інвестувати в персонал, зокрема, у його навчання, забезпечення гідними умовами праці та матеріальне стимулювання за результативну роботу.

Основними причинами, що стримують інноваційну активність персоналу, є: недостатня фінансова підтримка з боку держави; брак коштів у підприємств для розвитку інноваційної діяльності; тривалий термін окупності інновацій; високий ризик упровадження інновацій; нестача кваліфікованих кадрів, здатних сприяти інновації; значні витрати на нововведення; неплатоспроможність замовника; низький платоспроможний попит на нову продукцію;

1.	Розуміння інноваційної активності як прояв творчості у трудовому процесі
	П. Друкер, Г. Слезингер, Б. Твісс, П. Самуельсон, Х. Хекхаузен
2.	Сприйняття інноваційної активності як діяльності суб'єктів підприємницької діяльності щодо створення нововведень у будь-якій сфері
	С. В. Мочерний
3.	Тлумачення інноваційної активності як однієї з важливих складових характеристик трудового потенціалу або людського потенціалу загалом, реалізація яких дає змогу створювати різноманітні нововведення у процесі трудової діяльності, здійснювати інноваційну працю
	О. А. Грішнова, Л. С. Лісогор, М. В. Семикіна, Л. В. Шаульська

Рис. 2. Підходи дефініції поняття «інноваційна активність» [сформовано на основі [5]]

недосконалість законодавчої бази інноваційного розвитку.

Для забезпечення високої продуктивності праці інноваційну активність персоналу варто оцінювати за такими критеріями:

- відповідність ідей цілям організації;
- високий рівень інновацій для підприємств;
- здатність забезпечувати конкурентні переваги;
- низький ризик упровадження інновацій;
- доступність джерел фінансування;
- швидкий термін окупності;
- швидкість (темп) розробки й реалізації інноваційної стратегії;
- методи, культура, орієнтири, що використовуються під час проведення інноваційних змін;
- високий рівень мобілізації інноваційного потенціалу.

Так, однією з основних особливостей інноваційно активного персоналу є наявність у нього здібностей до творчої праці та можливість їх реалізації. Цей персонал повинен володіти такими рисами: високі адаптаційні можливості; лідерські якості; висока професійна компетентність; активність; самостійність; ініціативність; заповзятливість; творчість; новаторство; здатність до виконання трудових функцій і рівні міжнародних стандартів; оригінальність; здатність довести інноваційну ідею до впровадження; наполегливість; високий рівень культури.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку. Отже, управління інноваційною активністю персоналу та підвищення її рівня передбачає дотримання: компетентності керівництва та фахівців; стратегічної гнучкості; відкритості організації; мотивації фахівців і керівництва. Активізація інноваційної праці працівників у перспективі сприятиме підвищенню продуктивності праці та розвитку інноваційної діяльності підприємств у цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. – Назва з екрана.
2. Богиня Д. П. Інноваційна праця в умовах трансформації економіки / Д. П. Богиня // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії : зб. наук. праць. – 2008. – № 2 (12). – С. 40–43.
3. Інноваційна праця особливості змісту та соціально-економічної форми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/9283-%D0%86nnova%D1%81%D1%96jjna_pra%D1%81ja_osobli/1.html. – Назва з екрана.
4. Иноземцев В. Л. К теории постэкономической общественной формации [Електронний ресурс] / В. Л. Иноземцев. – Москва : Таурис;

- Век, 1995. – Режим доступу:
<http://financepro.ru/economy/7882-v.-inozemcev.-k-teorii-postjekonomicheskoyj.html>.
 – Назва з екрана.
5. Карпенко А. В. Підходи до визначення інноваційної активності [Електронний ресурс] / А. В. Карпенко // Зб. наук. пр. Таврійського державного агротехнологічного університету. Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 2 (6). – С. 371–382. – Режим доступу:
[http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdau_2013_2\(6\)_45](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdau_2013_2(6)_45). – Назва з екрана.
  6. Коваль Л. А. Соціально-економічні важелі активізації інноваційної праці на промислових підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.09.01 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / Л. А. Коваль. – Кіровоград: Кіровоградський держ. техн. ун-т., 2002. – 20 с.
  7. Колот А. М. Трансформація факторів соціально-економічного розвитку на етапі формування економіки знань / А. М. Колот // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Донбас. держ. машинобуд. акад.; редкол.: І. С. Алієв (голова) [та ін.]. – Краматорськ, 2008. – № 2. – С. 140–148.
  8. Лук'янченко Н. Д. Управління розвитком інноваційної праці: теорія та практика: монографія / Н. Д. Лук'янченко, С. Ю. Бунтовський. – Донецьк: ДонНУ 2011. – 169 с.
  9. Лучик С. Д. Інноваційна складова механізму збереження трудового потенціалу села [Електронний ресурс] / С. Д. Лучик // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 3. – Т. 1. Економічні науки. – Полтава: ПДАА – 2011. – С. 15–21. – Режим доступу:
https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/prpdaa/2011/3_1/015.pdf. – Назва з екрана.
  10. Максименко А. Г. Особливості інноваційної активності аграрних працівників / А. Г. Максименко // Бізнес-навігатор. – 2013. – № 3 (32). – С. 255–260.
  11. Петрова І. Л. Модернізація освіти як фактор інноваційної праці / І. Л. Петрова // Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Сер.: Економіка і право, 2014. – № 24. – С. 42–54.
  12. Соколов Д. В. Предпосылки анализа и формирования инновационной политики / Д. В. Соколов, А. Б. Титов, Н. М. Шабанова. – Санкт-Петербург: ГУЭФ, 1997. – С. 32.
  13. Сенічкіна О. Е. Сутність та зміст активізації інноваційної праці працівників підприємства / О. Е. Сенічкіна // Вісник НТУ «ХПІ». Сер.: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 52 (1025). – С. 129–138.
  14. Семикіна М. В. Мотивація конкурентоспроможної праці: теорія і практика регулювання / Семикіна М. В. – Кіровоград: ПіК, 2003. – С. 190–191.
  15. Слезингер Г. Э. Труд в условиях рыночной экономики: учеб. пособие / Г. Э. Слезингер. – Москва: ИНФРА-М, 1996. – 336 с.
  16. Хомік В. В. Теоретичні дослідження інноваційної активності регіону [Електронний ресурс] / Хомік В. В. – Режим доступу:
http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/26.pdf. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. *Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy* [On innovation: the Law of Ukraine], Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Bohynia D. P. *Visnyk Donbaskoi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii: zb. nauk. prats.* [Bulletin of Donbass State Engineering Academy: Collected papers], 2008, no. 2 (12), pp. 40–43.
3. *Innovatsiina pratsia osoblyvosti zmistu ta sotsialno-ekonomichnoi formy* [Innovative features work content and social and economic forms], Available at: http://vuzlib.com.ua/articles/book/9283-%D0%86nnova%D1%81%D1%96jjna_pra%D1%81ja_osobli/1.html.
4. Inozemcev V. L. *K teorii postjekonomicheskoy obshhestvennoj formacii*, Available at: <http://financepro.ru/economy/7882-v.-inozemcev.-k-teorii-postjekonomicheskoyj.html>.
5. Karpenko A. V. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)* [Bulletin of

- Tavriya State University Agrotechnological: Collected papers. Series: Economic Science], 2013, no. 2(6), pp. 371–382, Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2\(6\)_45](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2(6)_45).
6. Koval L. A. *Sotsialno-ekonomichni vazheli aktyvizatsii innovatsiinoi pratsi na promyslovykh pidpriemstvakh: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk: spets. 08.09.01 «Demohrafiia, ekonomika pratsi, sotsialna ekonomika i polityka»* [Socio-economic instruments for promotion of innovative work in industrial enterprises: Author. Dis. Econ. Sciences Cand. Deg. Specials. 08.09.01 «Demography, labor economics, social economics and politics»]. Kirovohrad: Kirovohradskiy derzh. tekhnichnyi un-t, 2002. 20 p.
  7. Kolot A. M. *Visnyk Donbaskoi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii: zb. nauk. pr.* [Bulletin of Donbass State Engineering Academy: Collected papers]. Kramatorsk, 2008, no. 2. pp. 140–148.
  8. Luk'ianchenko N. D., Buntovskiy S. Iu. *Upravlinnia rozvytkom innovatsiinoi pratsi: teoriia ta praktyka* [Managing the development of innovative work: Theory and Practice]. Donetsk, 2011. 169 p.
  9. Luchyk S. D. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii. Seriya: Ekonomichni nauky* [Proceedings of Poltava State Agrarian Academy: Collected papers. Series: Economic science]. Poltava: PDAA, 2011, no. 3, pp. 15–21, Available at: https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/3_1/015.pdf.
  10. Maksymenko A. H. *Biznes-navihator*, 2013, no. 3 (32), pp. 255–260.
  11. Petrova I. L. *Naukovyi chasopys NPU im. M. Drahomanova. Seriiia «Ekonomika i pravo»* [Science magazine of National Pedagogical Dragomanov University: Collected papers. Series: «Economics and Law»], 2014, no. 24, pp. 42–54.
  12. Sokolov D. V., Titov A. B., Shabanova N. M. *Predposylki analiza i formirovaniia innovatsionnoi politiki* [Background analysis and innovative policy]. SPb.: UNECON, 1997. P. 32.
  13. Senichkina O. E. *Visnyk NTU «KhPI». Seriiia: Aktualni problemy upravlinnia ta finansovohospodarskoi diialnosti pidpriemstva* [Bulletin of NTU «KhPI»: Collected papers of National Technical University Kharkiv Polytechnic Institute. Series: «Current affairs management and financial and economic activity of the enterprise»]. Kharkiv: NTU «KhPI», 2013, no. 52 (1025), pp. 129–138.
  14. Semykina M. V. *Motyvatsiia konkurentospromozhnoi pratsi: teoriia i praktyka rehuliuivannia* [Motivation competitive labor: Theory and Practice regulation]. Kirovohrad: PiK, 2003. pp. 190–191.
  15. Slezinger G. Je. *Trud v uslovijah rynochnoi jekonomiki* [Work in a market economy]. Moscow: YNFRA-M, 1996. 336 p.
  16. Khomik V. V. *Teoretychni doslidzhennia innovatsiinoi aktyvnosti rehionu* [Theoretical studies of innovative activity in the region], Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/26.pdf.

В. В. Нестефоренко (Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Инновационная активность работников как фактор повышения производительности труда.**

Аннотация. Цель статьи заключается в выявлении резервов роста инновационной активности работников. Статья посвящена исследованию влияния инновационной активности работников на повышение производительности труда. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** Проанализированы научные подходы к определению категорий «инновации», «инновационная работа», «инновационная активность персонала» и предложено их усовершенствованное определение. Предложены меры по активизации инновационной активности работников как фактора повышения производительности труда. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обосновано, что внедрение предложенных мероприятий повышения инновационной активности работников бу-

дет способствовать повышению производительности труда. Основные научные положения статьи можно использовать в практике современных предприятий.

Ключевые слова: активность персонала, инновации, инновационная работа, инновационная активность работников, производительность труда.

V. Nesteforenko (Poltava University of Economics and Trade). Innovation of activity as a factor improve productivity.

Summary. The purpose of the article is to identify growth stocks of innovative activity of employees. The article investigates the impact of innovative activity of employees to increase productivity.

Methodology of research. Attainment of the objectives of the article carried by the following general and specific research methods as analysis, synthesis, generalization and systematization, the dialectical approach. **Findings.** Analyzed scientific approaches to determining the categories of «innovation», «innovative work», «innovation activity personnel» and offered them improved definition. The proposed measures to enhance innovation activity of employees as a factor increase productivity.

Practical value. The article substantiates that the proposed measures innovation increasing activity of workers will increase productivity. The main scientific position paper can be used in the practice of modern enterprises.

Keywords: activity personnel, innovation, innovative work, innovation activity staff productivity.